

ศรินยา พงศ์พันธุ์, สมคิด คงอยู่, นียดา ยศวัฒน์, ศรัญญา พันธุ์คุณ, ชลนที รอดสว่าง, สาวิตรี โสภณ, บวรวรรณ เดิกรโกล, ฉันทชนก อินทร์ศรี, สุทธนันท์ สุทธชนะ, ดารินทร์ อารีโยชชัย

ทีมตระหนักรู้ (Situation Awareness Team: SAT) กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข

✉ outbreak@health.moph.go.th

สถานการณ์การเกิดโรคประจำสัปดาห์ที่ 6 ระหว่างวันที่ 5-11 กุมภาพันธ์ 2560 ทีมตระหนักรู้ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข ได้รับรายงานและตรวจสอบข้อมูลเฝ้าระวังทางระบาดวิทยา พบโรคและเหตุการณ์ที่น่าสนใจ ดังนี้

สถานการณ์ภายในประเทศ

1. โรคไข้เลือดออกเสียชีวิต จังหวัดยะลา พบผู้ป่วยชายไทยมุสลิม อายุ 28 ปี ที่อยู่ขณะป่วยตาบดสะเตง อำเภอเมือง จังหวัดยะลา อาชีพรับจ้าง เริ่มป่วยวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2560 ด้วยอาการไข้ ปวดเมื่อยตามตัว ปวดศีรษะ ซ้ำพยายามรับประทานเอง วันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2560 เข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลยะลา แพทย์ให้ยาไปรับประทานที่บ้าน เวลา 21.00 น. ของวันเดียวกัน ผู้ป่วยอาเจียนและถ่ายเป็นเลือด 4 ครั้ง วันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2560 ผู้ป่วยไม่รู้สึกรู้สีกตัว ญาติจึงนำส่งโรงพยาบาลยะลาอีกครั้ง แกร็บคลำชีพจรไม่ได้ เจ้าหน้าที่ได้ทำการช่วยฟื้นคืนชีพ ใส่เครื่องช่วยหายใจให้เลือด สารน้ำ แต่อาการไม่ดีขึ้น และเสียชีวิตเวลา 16.20 น. ของวันเดียวกัน ผลการตรวจความสมบูรณ์ของเม็ดเลือด พบเม็ดเลือดขาว 14,100 เซลล์ต่อลูกบาศก์มิลลิเมตร ฮีมาโตคริต ร้อยละ 34.3 ผลการตรวจหาแอนติบอดีต่อเชื้อเด็งกี ชนิด IgM และ IgG ให้ผลบวก แพทย์วินิจฉัย DSS with Duodenum ulcer hemorrhage ทีมสอบสวนโรคลงพื้นที่สำรวจลูกน้ำยุงลายในวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2560 ที่บ้านผู้ป่วยพบค่า CI ร้อยละ 60 ในละแวกบ้านผู้ป่วย พบค่า HI เท่ากับ 26.67 และ CI เท่ากับ 25 ดำเนินการค้นหาผู้ป่วยในชุมชนเพิ่มเติม ขณะนี้ยังไม่พบผู้ป่วยเพิ่มเติม

2. การระบาดของกลุ่มอาการคล้ายไข้หวัดใหญ่ในโรงเรียนแห่งหนึ่ง จังหวัดเชียงใหม่ พบกลุ่มผู้ป่วยโรคติดเชื้อทางเดินหายใจในโรงเรียนแห่งหนึ่ง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 17 ราย จากนักเรียนทั้งหมด 160 ราย อัตราป่วยร้อยละ 10.6 อายุระหว่าง 6-8 ปี เพศชาย 9 คน เพศหญิง 8 คน ผู้ป่วยมีอาการไข้ ไอ เจ็บคอ มีน้ำมูก มีเสมหะ ผู้ป่วยเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลเอกชน แผนกผู้ป่วยใน จำนวน 2 ราย แพทย์วินิจฉัยไวรัสไข้หวัดใหญ่ชนิดบี ทีมสอบสวนควบคุมโรคพบว่า ผู้ป่วยทั้งหมดเรียนอยู่ห้องเดียวกัน (มีนักเรียน 45 คน) ผู้ป่วยรายแรกเริ่มป่วยวันที่ 30 มกราคม 2560 และเมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2560 โรงเรียนพานักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ประมาณ

ประมาณ 160 คน (4 ห้อง) ไปทัศนศึกษาที่อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ ในระหว่างการเดินทางทัศนศึกษาได้ทำกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ร่วมกัน สำหรับนักเรียนห้องอื่น ๆ จากการสอบถามคุณครูประจำชั้นยังไม่พบนักเรียนป่วย ทีมสอบสวนโรคโรงพยาบาลนครพิงค์และสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงใหม่ ลงพื้นที่สอบสวนโรคพบห้องเรียนถ่ายเทและระบายอากาศไม่ดี ดำเนินการเฝ้าระวังโรคโดยให้ครูประจำชั้นสังเกตอาการนักเรียน หากมีผู้ป่วยเพิ่มเติมให้นักเรียนหยุดเรียน แนะนำการปฏิบัติตัวและการดูแลตนเองแก่นักเรียน สนับสนุนหน้ากากป้องกันโรคและน้ำยาทำความสะอาดให้แก่โรงเรียน และเก็บตัวอย่างทางเดินหายใจส่งตรวจ จำนวน 6 ตัวอย่าง ส่งตรวจที่โรงพยาบาลสันทราย เมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2560 พบ Rhinovirus 4 ตัวอย่าง และเชื้อไวรัสไข้หวัดใหญ่ชนิดบี 1 ตัวอย่าง

3. สงสัยโรคตับอักเสบชนิดเอ จังหวัดสมุทรสงคราม พบผู้ป่วยโรคไวรัสตับอักเสบชนิดเอ ระหว่างวันที่ 31 มกราคม-7 กุมภาพันธ์ 2560 จำนวน 19 ราย กระจายอยู่ในทุกอำเภอของจังหวัดสมุทรสงคราม และนอกเขตจังหวัด 1 ราย (อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี) โดยเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลสมเด็จพระพุทธเลิศหล้า 17 ราย โรงพยาบาลภักดี 1 ราย โรงพยาบาลอัมพวา 1 ราย ผู้ป่วยเพศชาย 6 ราย เพศหญิง 13 ราย โดยมีอัตราส่วนเพศชายต่อเพศหญิง 1 : 2.2 อายุระหว่าง 22-54 ปี พบผู้ป่วยสูงสุดในกลุ่มอายุ 40-49 ปี ร้อยละ 19.32 รองลงมา คือ 30-39 ปี (16.79) และ 20-29 ปี (15.87) อาการสำคัญที่พบ ได้แก่ มีไข้ ร้อยละ 94.78 คลื่นไส้อาเจียน (84.21) อ่อนเพลีย (78.95) ตัวเหลือง (68.42) จุกเสียดใต้ลิ้นปี่ (52.63) ปัสสาวะเข้ม (31.58) ปวดศีรษะ (21.05) ปวดเมื่อยตามข้อ (10.53) การกระจายตามสถานที่ พบว่า มีการเกิดโรคใน 12 ตำบล จาก 30 ตำบล ของทุกอำเภอในจังหวัดสมุทรสงคราม อำเภอเมืองมีอัตราป่วยสูงสุด 20.69 ต่อประชากรแสนคน รองลงมา คือ อำเภออัมพวา (6.99) และอำเภอบางคนที (3.49) รายแรกเริ่มป่วยวันที่ 17 มกราคม 2560

อาศัยอยู่ในอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม จากนั้นพบผู้ป่วยเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องและกระจายไปทุกอำเภอ รายสุดท้ายวันที่ 27 มกราคม 2560 เมื่อพิจารณาเส้นโค้งการระบาดมีลักษณะของการระบาดที่มีแหล่งโรคร่วม ทีมสอบสวนโรคเก็บตัวอย่างน้ำประปาหมู่บ้านในพื้นที่ที่สงสัยเป็นแหล่งโรคเพื่อส่งตรวจหาเชื้อไวรัสตับอักเสบชนิดเอ และจังหวัดสมุทรสงครามเปิด EOC ประสานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการล้างตลาด และประสานการประปาท้องถิ่นเพื่อใส่คลอรีนในน้ำประปา

4. สงสัยโรคมือ เท้า ปาก เสียชีวิต จังหวัดลพบุรี พบผู้ป่วยสงสัยติดเชื้อกลุ่มเอนเทอโรไวรัส 71 เสียชีวิต 1 ราย เพศหญิง อายุ 28 วัน ไม่มีโรคประจำตัว ขณะป่วยอยู่ที่อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี ผู้ป่วยเริ่มมีอาการเมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2560 ด้วยอาการอาเจียน 5 ครั้ง หลังกินนม และถ่ายเหลว 1 ครั้ง วันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2560 อาการไม่ดีขึ้นยังอาเจียนอยู่ จึงได้ไปรับการรักษาที่คลินิกแห่งหนึ่ง ได้ยารับประทาน อาการไม่ดีขึ้น ในวันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2560 จึงได้เข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลพระนารายณ์มหาราช แพทย์รับไว้รักษาเป็นผู้ป่วยใน แรกรับผู้ป่วยมีอาการอาเจียนอ่อนเพลีย หายใจครืดคราด อุณหภูมิร่างกาย 36.9 องศาเซลเซียส ไม่สามารถวัดความดันโลหิตได้ อัตราการเต้นของหัวใจ 150 ครั้งต่อนาที อัตราการหายใจ 48 ครั้งต่อนาที วันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2560 ผู้ป่วยมีอาการหอบเหนื่อยมากขึ้น ใส่เครื่องช่วยหายใจ การตรวจความสมบูรณ์ของเม็ดเลือด พบฮีมาโตคริต ร้อยละ 29.3 พบเม็ดเลือดขาว 14,380 เซลล์ต่อลูกบาศก์มิลลิเมตร เกล็ดเลือด 509,900 เซลล์ต่อลูกบาศก์มิลลิเมตร เม็ดเลือดขาวชนิดนิวโทรฟิล ร้อยละ 47 ชนิดลิมโฟไซต์ ร้อยละ 43 ระดับน้ำตาลในเลือด 328 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ และเสียชีวิตในเวลา 14.40 น. ผลการวินิจฉัยโรคเบื้องต้น Acute gastritis with dehydration, myocarditis แพทย์สงสัยกลุ่มอาการเชื้อก่อโรคมือ เท้า ปาก เก็บตัวอย่าง throat swab เลือด และอุจจาระ ส่งตรวจทางห้องปฏิบัติการเพื่อหาเชื้อกลุ่มเอนเทอโรไวรัสและโนโรไวรัส ที่ห้องปฏิบัติการกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ อยู่ระหว่างการตรวจ ทีมสอบสวนโรคในพื้นที่สอบสวนโรคและค้นหาผู้สัมผัสเพิ่มเติม พบผู้สัมผัสร่วมบ้าน 5 ราย คือ พ่อ แม่ ย่า และเด็กอีก 2 ราย ผู้สัมผัสทั้งหมดไม่มีอาการ เก็บตัวอย่าง rectal swab 5 ตัวอย่าง และอุจจาระ 2 ตัวอย่าง ส่งตรวจทางห้องปฏิบัติการ อยู่ระหว่างการตรวจ

5. การประเมินความเสี่ยงของโรคไข้เลือดออก

จากรายงานการเฝ้าระวังทางระบาดวิทยา (รายงาน 506) ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม-4 กุมภาพันธ์ 2560 พบผู้ป่วยโรคไข้เลือดออก รวมทั้งสิ้น 3,036 ราย อัตราป่วย 4.64 ต่อประชากรแสนคน ซึ่งสูง

กว่าค่ามัธยฐาน 5 ปีย้อนหลังในช่วงเวลาเดียวกัน ผู้ป่วยเสียชีวิต 2 รายจากจังหวัดสงขลาและนราธิวาส นอกจากนี้ระบบเฝ้าระวังเหตุการณ์ผิดปกติ ยังมีรายงานผู้ป่วยเสียชีวิตจากโรคไข้เลือดออกเพิ่มเติมในรอบสัปดาห์ที่ผ่านมาอีก 2 รายจากจังหวัดสุราษฎร์ธานี และยะลา ผู้เสียชีวิตอายุระหว่าง 14-28 ปี

แม้ขณะนี้ภาพรวมของประเทศไทยจะยังไม่เข้าสู่ฤดูฝนซึ่งเป็นฤดูการระบาดของโรคไข้เลือดออก แต่การที่ภาคใต้พบการระบาดต่อเนื่องมาจากช่วงฤดูฝนปลายปี พ.ศ. 2559 จนถึงปัจจุบัน ยังไม่มีแนวโน้มลดลง โดยเฉพาะในเขตเมืองซึ่งมีการเคลื่อนย้ายประชากรสูง ทำให้มีความเสี่ยงที่จะมีการแพร่โรคไปยังจังหวัดในภาคอื่น ๆ หากไม่มีมาตรการป้องกันและควบคุมยุงพาหะที่เข้มข้นพอ อาจเกิดการระบาดในทุกภาคของประเทศไทยได้เมื่อเข้าสู่ฤดูฝน

ข้อเสนอแนะ ทุกจังหวัดควรดำเนินการป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออกอย่างจริงจังในช่วงก่อนเข้าสู่ฤดูการระบาด โดยระหว่างเดือนกุมภาพันธ์-เมษายน แม้จะยังไม่พบการระบาดในพื้นที่ที่ต้องเฝ้าระวังก็ให้มีการกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายให้ได้มากที่สุดและทำอย่างต่อเนื่อง ทุกจังหวัดต้องมีแผนการดำเนินงานที่ชัดเจนกับภาคส่วนต่างๆ และภาคประชาชน หากพบผู้ป่วยรายแรกของหมู่บ้านให้ดำเนินการควบคุมโรคเร็วตามมาตรการ 3-3-1

สถานการณ์ต่างประเทศ

สถานการณ์โรคไข้หวัดนก สาธารณรัฐประชาชนจีน

พบผู้ติดเชื้อไข้หวัดนกสายพันธุ์ A H7N9 รายใหม่ อีก 6 ราย จาก 5 จังหวัด การระบาดในระลอกที่ 5 นี้ มีผู้ป่วยมากที่สุดนับตั้งแต่ตรวจพบเชื้อไวรัสชนิดนี้เป็นครั้งแรกในคน เมื่อปี พ.ศ. 2556 ข้อมูลจากศูนย์ป้องกันสุขภาพฮ่องกง รายงานผู้ป่วย 3 รายล่าสุด จากมณฑลเหอหนาน 1 ราย (ชาย อายุ 54 ปี) และมณฑลเสฉวน 2 ราย (ชาย อายุ 55 และ 75 ปี) ส่วนอีก 3 ราย จากมณฑลเจ้อเจียง (หญิง อายุ 75 ปี) มณฑลหูหนาน (หญิง อายุ 47 ปี) และมณฑลหยุนหนาน (เด็กหญิง อายุ 3 ปี เสียชีวิต ติดเชื้อในมณฑลเจียงซี ซึ่งการติดเชื้อ H7N9 ในเด็กเป็นเรื่องไม่ปกติ เนื่องจากผู้ป่วยส่วนใหญ่เป็นผู้ใหญ่ โดยเฉพาะในผู้ที่มีโรคประจำตัว)

การระบาดของไข้หวัดนกสายพันธุ์ A H7N9 ในรอบนี้เริ่มเร็วกว่าปกติ มีรายงานผู้ป่วยในเดือนพฤศจิกายน 2559 พบผู้ป่วย 6 ราย และในเดือนธันวาคม 2559 เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วเป็น 106 ราย และเดือนมกราคม 2560 จำนวน 183 ราย เมื่อรวมผู้ป่วยจนถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2560 ปัจจุบันประเทศจีนพบผู้ติดเชื้อไข้หวัดนกสายพันธุ์ A H7N9 อย่างน้อย 302 ราย ในฤดูกาลนี้จำนวนผู้ป่วยเกือบเท่ากับการระบาดระลอกที่ 2 ของจีนแผ่นดินใหญ่ ในฤดูหนาวปี พ.ศ. 2556-2557 ที่มีรายงานผู้ป่วย 319 ราย